

RASIZAM JE FORMA SATANISTIČKE RELIGIJE

Intervju sa dr. Shermanom Jacksonom

Razgovarao: Hikmet KARČIĆ

UDK 316.647.82(73)(047.53)
28:323.118(73)(047.53)

Dr. Sherman Jackson je šef odsjeka za Islamsku misao i kulturu kao i profesor Religije i američkih studija na Univerzitetu Južna Karlofornija (University of Southern California – USC). Dr. Jackson doktorirao je na Univerzitetu Pensilvanija i predavao je na Univerzitetima Teksas, Indijana, Vajn i Mičigen. Autor je nekoliko knjiga poput: *Islamsko pravo i država: ustavna jurisprudencija Shihâb al-Dîn al-Qarâfî* (E.J. Brill, 1996), *Na granicama teološke tolerancije u Islamu: Abû Hâmîd al-Ghazâlî-ev Faysal al-Tafriqa* (Oxford, 2002) i *Islam i problem crnačke patnje* (Oxford, 2009). Svojevremeno je bio veoma aktivan u raznim američkim muslimanskim organizacijama. Sarajevo je posjetio u junu 2018.godine, gdje je učestvovao na seminaru Building bridges (Izgranja mostova) pod temom *Nejednakost u svijetu: kršćanska i muslimanska perspektiva*. Organizator seminara je Georgetown univerzitet iz Washingtona DC. Uloga suorganizatora je ove godine pripala Fakultetu islamskih nauka i Katoličkom bogoslovnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

Njegov boravak u Sarajevu iskoristili smo da porazgovaramo o islamofobiji, islamskom obrazovanju u SAD te o šerijatu na Zapadu.

NOVI MUALIM: Anti-šerijatski zakoni su do sada uvedeni u 48 država SAD. Anti-šerijatski protesti su organizovani širom zemlje. Izgleda kao da su desničarske teorije zavjera poprilično uspješne u kreiranju masovne hysterije?

JACKSON: Prije svega želio bih kazati da ću govoriti iz svog iskustva u kontekstu Islama – onako kako sam ja iskusio i živio, te bio dijelom njegovog napretka i evolucije u SAD-u. Naša realnost je drugačija od onih na drugim mjestima. Na primjer, ovdje u Bosni, vaša zajednica je prošla kroz svoje izazove i poteškoće i to na skali na kojoj mi to nismo. Ne želim da zvučim ravnodušno

prema toj realnosti ali govorim to u komparaciji sa Sjedinjenim državama. Ono što bih prvo želio da kažem jeste da, mi, kao muslimanska zajednica u Americi, moramo biti dovoljno mudri, hrabri i odgovorni. Ne samo da gledamo problem već da pogledamo načine koji bi nam pomogli da bolje razumijemo našu realnost. A to opet moramo uraditi tako da kad sagledamo napredak, sve to služi našem interesu radije nego prepustiti to rukama nekih drugih narativa. Sada da se fokusiramo na Vaše pitanje. Među prvim državama koje su uspostavile šerijatske zakone bile su upravo te gdje je muslimansko stanovništvo bilo manje od

1%. To znači da nije bilo apsolutno nikakvog straha, a ni vjerodostojna osnova na kojoj bi počivao taj strah za šerijatsko preuzimanje ili bilo čega te vrste. Mislím da naročito oni na političkoj desnici vide dvije prednosti, čak i tri prednosti ovog pristupa. Prva prednost jeste sto oni zapravo ne razumiju šta znači šerijat, bar ne do te mjere da misle da ima šerijata i da je to fizička opasnost po njih u Americi. Oni misle da je šerijat prisilna konverzija, primjena šerijatskog zakona na sve ljude, a islamski zakon se razumijeva ili su počeli da razumiju na način kao da se dešava neki rat. Tako da oni kada misle na zakon Islama oni zapravo misle na

ISIS, Boko Haram... Postoje ljudi koji iskreno imaju pravi strah od Islama, međutim postoje i oni čiji je strah od Islama proizveden. Proizveden za političke razloge. Neki od njih vide da prenošenje straha od Islama kao pogodan način da izmanipulišu svoje zajednice. Naravno oni to rade veoma efektivno. Ovo uključuje također i rasni element i to postoji do koje mjere je Islam u Americi radikalizovan, i to ne samo muslimani kao Afroamerikanci. Generalno se misli na Afroamerikance kada pomislimo na muslimansku zajednicu iako oni čine svega oko 25% populacije. Muslimani su viđeni kao tamnoputi stranci, a taj stereotip je pomogao drugima da na neki način podstaknuti one ljude koji su iz nekog razloga bili uvjereni da muslimani mogu živjeti i napredovati samo na njihov račun. Imamo religiozne bigote koji ne vide Ameriku kao mjesto gdje Islam treba da ima zdravo prisustvo. Sve ove stvari zajedno, čini mi se da doprinose cijelom fenomenu anti-šerijatskih zakona. Pročitao sam neke

stvari gdje ljudi zastupaju u korist ovih stvari dok je njihovo poimanje šerijata sasvim siromašno. Na sreću po nas, većina ovih stvari je odbijena sa strane Vrhovnog suda u Americi.

NOVI MUALIM: Pojedini uočavaju paralele između anti-semitizma i islamofobije. Šta se može činiti da se bori protiv islamofobije? Čini se da je tanka linija između netrpeljivosti i dehumanizacije. Koji je korak naprijed?

JACKSON: Napomenut ću ono što sam rekao ranije, a mislim da je jako bitno kako bismo ovo razumjeli. Islamofobija nije problem samo za muslimane u Americi, u to nema sumnje. Za mene, iz moje perspektive, islamofobija je nije jedini problem, a ni najveći problem sa kojim se muslimani suočavaju. Recimo da islamofobija sutra nestane mi bismo i dalje imali puno posla da uradimo kao muslimanska zajednica u Americi, i to mislim na izazove transgeneracijskog kontinuiteta Islama. Mislim na to kako edukujemo našu djecu, kako ih socijalizujemo, kako

razvijamo institucije koje će se pobrinuti za zdrave brakove, kako da se pobrinemo da su oni religiozno obrazovni itd. Nakon svega ovoga moramo dodati i izazov kako da upravljamo sa ogromnom raznovrsnošću koju imamo unutar Islama u Americi. Kada govorimo o muslimanskom stanovništvu, također govorimo o šest različitih nacija na jednom prostoru. Pokušaj da integrišemo to u jedan zajednički identitet i kreiramo osjećaj postojanja i pripadnosti je jedna od stvari sa kojima se mi suočavamo. Islamofobija otežava ovaj izazov dodatno ali ne trebamo misliti da je Islamofobija jedini izazov koji imamo jer nije. Dodao bih još da je izazov Islamofobije stvaran, kao i netrpeljivost. Mislim da sada kad je rasni element dodat i ohrabren, taj konflikt religiozne i rasne netrpeljivosti razvija neka veoma opasna vremena za muslimane. Ovim rečeno mislim da jedna od greški koju smo napravili kao muslimanska zajednica datira nazad 30-40 godina, kada

je bio trenutak u Americi u Islamu gdje su muslimani osjetili potrebu da drže sebe podalje od američkog društva ne bi li sačuvali svoj islamski identitet. Ovo uglavnom dolazi od ljudi iz muslimanskog svijeta koji su imali religiozne identitete koji su se oblikovali u određenom mjestu i vremenu i mislili su da je to jedini način da sačuvaju Islam. Međutim sve to je doprinijelo kreiranju udaljenosti između muslimanske i šire zajednice. Otuda i problem da nismo efektivno odomaćili Islam. Mislim da je afričko-američka zajednica malo više uspješnija kada govorimo o ovim izazovima. Na primjer, nemuslimani afričko-američke zajednice neće gledati muslimane iste zajednice sa bilo kakvom sumnjom ili mržnjom. To nismo uspjeli da uradimo sa širom muslimanskom zajednicom i širim društvom. Ono što pokušavam reći jeste da dok oni na drugoj strani pokušavaju da drže muslimane van njihovih društva, i sami muslimani su sami sebi nametnuli stepen izolacije kao sredstvo očuvanja onoga što oni smatraju svojim islamskim identitetom.

Oni nisu mogli vidjeti u to vrijeme da je to zapravo opasnost. Ja sam postao musliman 1970-tih, i tada kada sam postao musliman ni u jednom trenutku nisam mogao da zamislim da se nešto kao 9/11 može desiti. Ipak desilo se. Tako da mi nismo u poziciji da iskoristimo prednosti efektivne integracije sa društvom, da budemo dio društva i da ne budemo viđeni kao strani implant. Ovo je izazov na koji moramo raditi naporno da prevladamo. Budućnost svega ovoga zavisi od nekoliko stvari. Zavisi od vodstva unutar dominantne zajednice, a to je upravo izazov sa kojim se trenutno suočavamo sa predsjednikovom administracijom. Prethodne administracije su bile mnogo više saosjećajne prema muslimanima, a to trenutno nije slučaj. Također, vodstvo unutar muslimanske zajednice mora biti mudro i hrabro, da razumije da svaka odluka donesena mora imati više stvari na umu. Prvo, mora imati

širi interes muslimanske zajednice a ne samo interes osobe koja je za stolom. Drugo, interes muslimanske zajednice u Americi je transgeneracijski. Moramo prestati razmišljati o tome kako sve ovo utiče na jednu generaciju. Ne možemo dobiti sve što želimo sada a da ne pregovaramo i pravimo kompromise za ostale generacije.

Taj način nam pomaže da ulažemo nešto u budućnost. Tako možemo krenuti od početka. Ovo je nešto što svi možemo naučiti. Veoma sam sretan što sam došao u Bosnu, a jedan od razloga jeste da mi težimo da budemo muslimanska zajednica u Americi koja je transgeneracijski kod kuće u svojoj kući. Tamo ćemo imati naše probleme, nosit ćemo se sa našim problemima,

napraviti ćemo doprinose itd. Ovo je dio kada moramo razumjeti da je poslanik Muhammed s.a.v.s uprkos svim poteškoćama sa kojim se susreo u svojem društvu, nikada nije vidio sebe kao člana tog društva. Nikada nije vidio sebe kao "nisam više Arap jer me krivično gone, nisam Qureshi, nisam Banū Hāshim...ne, ja sam Arap i Qureshi i Banū Hāshim..." i od te tačke, od te pozicije mi moramo ići naprijed da vidimo kako da obavimo misiju.

NOVI MUALIM: Da li mislite da je uspostava jedinstvenog pravnog autoriteta korisna za budućnost?

JACKSON: Smatram ali evo jedan od problema. SAD je ogromna država i naši predstavnici imaju svoje

razlike. Mislim da nam je potreban mehanizam koji bi nam omogućio da se efektivno okupimo zajedno i razgovaramo o našim problemima, ali sa tog sastanka moramo iznijeti mnogo više od jednog rješenja za različite predstavnike koje imamo. Smatram da nam je potrebno nešto reprezentativnije od ideala i vrijednosti Islama koji se kristalizira u muslimanskoj zajednici u Americi, sa kojom možemo predstaviti viziju našeg mjesta i težnje u američkom društvu. Jedna od opasnosti sa kojom se potencijalno suočavamo jeste da kad ljudi ne znaju za šta stojite, šta želite...veoma je lako da ih uplašite. Moramo jasno raščistiti sada da mi nemamo autoritativni glas, mi nemamo glas koji možemo koristiti

kada predstavljamo sebe. Problem je da umjesto govorimo za sebe, mi se nalazimo u situaciji kada drugi to rade za nas, a to nije održiva situacija. Većina izazova leži unutar muslimanske zajednice. Postoje rascjepi unutar zajednice i to ne samo etnički, ima onih koji su više vezani za muslimansku tradiciju, i to ne unutar onoga što radimo kao muslimani, već kao polazna tačka na osnovu koje raspravljamo šta bismo trebali učiniti kao muslimani. Postoje drugi koji su otuđeni od takve tradicije i koji jednostavno osjećaju da je bolji pristup tako što se asimiliraju i preuzmu norme dominantne kulture, pa čak i one koja je u konfliktu sa muslimanskom tradicijom. Ovo je trenutno dio razgovora koji

vodimo u američkom Islamu trenutno, međutim ja smatram da će nam biti potrebno malo više vremena da dođemo do tačke gdje se naše razlike prepoznate kao samo takve a ne kao razlike koje nas otuđuju od drugih. Moja vizija je vizija klasičnog Islama u Bosni. Ako je neko hanefija, a ja malikija, mi priznajemo jedno drugo uprkos činjenici da imamo različite stavove, molimo se drugačije...ništa od toga nas ne sprečava da budemo braća. Je ne pokušavam da forsiram malikijsko učenje na nekoga, i niko ne pokušava da forsira hanefijsko učenje na mene. Taj vid pluralizma je nama potreban i ako to muslimani uspiju da usavrše onda imamo nešto izuzetno vrijedno, ne samo u Americi već svuda u svijetu.

NOVI MUALIM: Šta je sa islamskim obrazovanjem u SAD? Da li bi se imami trebali da obrazuju unutar SAD ili vani?

JACKSON: Dvije stvari prije svega, ne znam da li bi jedna institucija u državi veličine kao SAD bila u mogućnosti da snabdije edukativne potrebe za visoko obrazovanje, te fikh i specijalizaciju teologije. Drugo, mislim da ako dodirnemo duh halife što nije negativna stvar, već jako pozitivna da prepoznamo naše razlike, konkurencija može biti dobra. Takmičenje nas tjera da budemo najbolja verzija sebe kako ne bismo izgubili. Tako da ima prostora za takmičenje ukoliko je možemo prilagoditi. Ali još važnije od svega toga, ja imam drugačijeg razmišljanja, smatram da čak može tvrditi da imamo dovoljno *'ilm-i Seri'i ile* izvora u Americi. Pravi izazov za nas nije kako da imamo više i više ulema, to nije naš izazov. Govorim u kontekstu mog mišljenja, naš najveći izazov jeste kako da proširimo religijsku pismenost među općom populacijom muslimana. Ako opće stanovništvo je islamski nepismeno onda nema veze ko nam je ulema. Zapravo, takve osobe čak ni ne slušaju ulemu ni njegove vrijednosti koje mogu da prenesu jer su previše neuki. Ne samo to, štaviše, oni mogu biti uplašeni od

onoga što oni imaju da kažu i ovo možemo vidjeti u muslimanskom svijetu. Imate velike populacije koje su veoma otuđene od cijele te klase gdje pripadaju uleme, a zašto? Zato što oni sami nisu dovoljno religijski pismeni da razumiju ili da budu u poziciji da cijene ono što ulema ima da kaže. Pitamo imama je li halal da se glasa, a on može reći 'ne, to je haram', ok to je hakam, ali za koga glasamo onda ako kaže da je halal da se glasa. Da li glasamo za Hilari Clinton ili Donalda Trampa? To nije hakam, to nije njegovo mjesto da kaže nešto tako. Međutim ako su ljudi nepismeni, oni to neće znati. Na kraju oni vrijeđaju ulemu zato što svi njegovi odgovori nisu urodili plodom, jer nije osnovano na obuci koji su oni prethodno imali. Tako da ja smatram da ulema i ummet je izazov, ali ne i jedini. Imamo bar dvije stvari koje moramo uzeti u obzir. Prvu stvar sam već spomenuo, širenje pismenosti, ovo smatram svjetskim fenomenom. Muslimani su u nevjerovatno velikim procentom religijski nepismeni. Čak naši doktori i inženjeri su religijski nepismeni. Moramo pronaći način kako da riješimo ovaj problem. Drugo, moramo razumjeti da *'ilm-i Seri'ile* nije jedini *'ilm* koji nam je potreban. Osobe koje me ne poznaju pomislit će 'ova osoba mora da je neki tip moderniste', ali ne, uopće ne, ja sam tradicionalni malikijski učenjak. Ako uzmemo za primjer, izazov mentalnog zdravlja, sta imam može reći o mentalnom zdravlju kada nije imao nikakvu obuku za to. Nije njegova krivica što nije imao obuku iako se trudi. Kako će imam da bude bračni savjetnik u ovom modernom i kompleksnom društvu. Imamo veliki procent razvoda, imamo partnere koji žele da stupe u brak a imaju djecu iz prethodnih brakova sa obje strane, novi problem će iskrsnuti ali kako će imami da im pomognu kada ni oni sami nisu imali obuku za to. Moramo imati druge eksperte, potrebne nam je njihova stručnost. Ne možemo nastaviti da gradimo zdravu, vibrantnu muslimansku zajednicu

samo na osnovi obuke koje imaju naši imami. Moramo razumjeti da nam je potrebna religijska pismenost i potrebne su nam druge stručnosti koje moramo nadodati na naš kapacitet kao muslimanskog društva.

NOVI MUALIM: Koji je značaj šerijatskog prava za muslimane koji žive u ne-muslimanskim zemljama? Da li je muslimanima na Zapadu potreban šerijat?

JACKSON: Problem koji imamo kad mislimo na šerijat jeste da su se ljudi previše navikli na hadud i izjednačavanje hududa sa šerijatom. Moja žena ima pravo nad mnom. Ja imam prava nad njom. Kako ćemo pregovarati ako ćemo da odbacimo šerijat? Imamo viziju društva, imamo vrijednosti ali ipak vjerujemo u dobro za društvo i to ne ono koje namećemo društvu, već one vrijednosti koje su ukorijenjene u šerijatu. Kako ćemo sačuvati te vrijednosti ako odbacimo šerijat? Mislim da je šerijat mnogo više nego samo moralni kod. Smatram da je šerijat nacrt kako da Muslimani žive svoje živote pod određenim uslovima. Mi nemamo autoritet da namećemo šerijat ni na koga jer je više od moralnog koda.

Želio bih da dodam jos par stvari. Mislim da za predvidljivu budućnost možemo da ustanoviti veliki napredak za nas kao muslimansku zajednicu. Moramo shvatiti da porodice formiraju ljudska stvorenja, same porodice su vođene zakonima i propisima. Ne možemo formirati muslimane sa propisima i vrijednostima koje su dijametralno suprotno od Islama. Ja nisam od onih koji izjednačava šerijat sa hudud. Ja ne vidim ulogu muslimana kao da jednostavno uproste svoje živote na neku vrstu moralnog opskurantizma u kojem nemamo nikakav konkretan moral koji podržavamo. Nemamo ništa osim uspostavljene etike na osnovu koje pokušavamo da nastavimo. To je veliki izazov sa kojim se muslimani u Americi moraju suočiti. Šerijat nije problem, čak ni njegovi zakoni, ono što Amerika zapravo želi da zna jeste gdje se Islam i šerijat nalaze u

usporedbi sa Američkim ustavom. Da li muslimani žele da zamijene ustav sa šerijatom? Ako Muslimani ne mogu odgovoriti na ovo pitanje jasno, glasno i definitivno, drugi će nastaviti da vide Islam u Americi kao prijetnju. Ja sam jasno rekao svoju poziciju što se tiče toga. Ja ne vidim nikakvu kontradiktornost, bar ne onu fundamentalnu između ustava SAD i šerijata. Ustav SAD nije religiozni dokument, nema akaida, zapravo on izričito garantuje slobodu religije. To je osnova na kojoj mi možemo raditi.

NOVI MUALIM: Koja je pozicija rasizma i islama?

JACKSON: Moramo da zapamtimo da je rasizam forma satanističke religije, i možete argumentirati da je prvi rasista u historiji upravo bio Iblis. Kada je Allah rekao Iblisu da se pokloni Ademu, on je rekao 'šta? NE. Ja sam bolji od njega. Mene si stvorio od vatre, a njega od blata. Ja sam bolji od njega.' Ovo je prvi izraz mentaliteta rasizma i kao što vidimo veoma je satanistički. Islam nema mjesta za ovakve stvari. Zapravo, otići ću korak dalje, hajde da pretpostavimo zbog argumenta da je Iblis bio u pravu i da je zaista bolji od Adema samo zato što je stvoren of vatre, a Adem od blata. To i da bude istina, da li Allah zna to? Da. I šta ti je rekao? Da se pokloniš! Tako i da mislim da sam bolji od tebe to ne može oboriti dužnost koju ja imam prema tebi, da te tretiram po pravilima koje mi je Allah odredio, a to je da te tretiram dostojanstveno.

U Islamu nema mjesta za rasizam. Arapi protiv bijelaca, bijelci protiv crnaca, crnci protiv Arapa i bijelaca... tome nema mjesta u Islamu. Da budem iskren, jedna od stvari koje moramo shvatiti jeste da su ljudi često rasisti. Isto kao što su ljudi često arogantni, jer su u dubini nesigurni. Ja ne osjećam potrebu da te degradiram ako sam nesiguran u sebe. Ako je neko nesiguran, on će uvijek tražiti načine da pokaže sebi da je bolji od drugih. A čemu ta potreba da neko bude bolji od drugih? Zbog straha.

I to je nagovještaj da neko nije ozbiljan i posvećen svojoj religiji. Onog trenutka kad neko osjeti da je nesiguran treba da zna da je vrijeme da se okrene Allahu. Samo Allah može da izliječi nekoga od te nesigurnosti, jer ljudi misle da je uvijek lakše da se kontrolišu drugi ljudi, a to je jedna od Iblisovih klopki. Ovo su neke od

lekcija u Islamu i neki od izazova sa kojim se suočavamo u Americi, kao i sav naš diskurs uključen u politička, ekonomska i fiqh pitanja. Imamo veliki izazov stanja muslimanskih duša i srca.

Da li je sufizam ili jednostavno dovoljno namjere nužnosti *tatsqif-i nefis* i ovdje govorim kao američki

Musliman, neće svako postati sufija. To je uredu. Ali svako ima obavezu da se očisti i mi, kao muslimanska zajednica, nikada ne možemo dopustiti da padnu sa stola pitanja u kojima moramo biti djelotvorni. To je dio koji moramo razumjeti da bi bili uključeni u transgeneracijski kontinuitet islama.

التفرقة العنصرية صورة لديانة الشيطان

حوار مع الدكتور شارمن جاكسون Sherman Jackson

أجرى الحوار: حكمت كارتشيتش

الدكتور شارمن جاكسون صاحب كرسي الفكر الإسلامي والثقافة الإسلامية وأستاذ الديانات والدراسات الأمريكية بجامعة كاليفورنيا الجنوبية (University of Southern California).

حصل على شهادة الدكتوراه من جامعة بنسلفانيا عام 1990، وعمل أستاذا محاضرا في جامعات تكساس، وإنديانا وواين وميشيغان. له العديد من المؤلفات، منها: "الشريعة الإسلامية والدولة: أحكام الفقه الدستوري عند شهاب الدين القرافي" (E.J. Brill, 1996)، "على حدود التسامح اللاهوتي في الإسلام: أبو حامد الغزالي فيصل الطريق" (Oxford, 2002)، "الإسلام ومشكلة معاناة السود" (Oxford, 2009). كان في حياته نشيطا جدا في منظمات إسلامية أمريكية مختلفة. زار سراييفو في عام 2018 وشارك في ندوة "بناء الجسور" (Building bridges) في موضوع (التمييز في العالم: منظور مسيحي وإسلامي) وقد نظمت هذه الندوة جامعة جورج تاون في واشنطن، بمشاركة كلية الدراسات الإسلامية وكلية اللاهوت الكاثوليكية بجامعة سراييفو.

لقد اغتئمنا فرصة وجوده في سراييفو لتحدث معه عن الإسلاموفوبيا والتعليم الإسلامي في الولايات المتحدة الأمريكية وعن الشريعة في الغرب.

RACISM IS A FORM OF SATANIC RELIGION

Interview with Dr. Sherman Jackson

By Hikmet Karčić

Dr. Sherman Jackson the head of the Department for Islamic Thought and Culture as well as professor of American Studies at the University of Southern California – USC. Dr. Jackson earned his PhD at the Pennsylvania University and he taught at universities of Texas, Indiana, Wayne and Michigan. He is the author of a number of books like: *Islamic Law and State: Constitutional Jurisprudence of Shihâb al-Din al-Qarâfi* (E.J. Brill, 1996), *On the Boundaries of Theological Tolerance in Islam: Abû Hâmid al-Ghazâlî's Faysal al-Tâfriqa* (Oxford, 2002) and *Islam and the Problem of Black Suffering*, (Oxford, 2009). He used to be very active in various American Muslim societies. He visited Sarajevo in June 2018, when he took part in seminar *Building Bridges* with the lecture titled *Inequality in the World: The Christian and the Muslim perspective*. The organiser of the seminar was Georgetown University from Washington DC. Co-organisers of this event were Faculty of Islamic Studies and the Catholic Faculty of Theology of Sarajevo University. We used the opportunity of his stay here in Sarajevo to hear some of his thought on islamophobia, Islamic education in USA and about the Sharia in the West.